

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक अनुशेष २००८/प्र.क्र.७२/जल ७,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक - १२ डिसेंबर, २००८.

वाचा - शासन निर्णय , ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

- १) क्र. असक २००८/प्र.क्र.५२/जल-११, दि.१३ मे, २००८.
- २) मा.राज्यपाल यांचे क्र.GS/DB/IRG-BLOG-१३/२००८/२६२, दि.२३.०६.२००८ चे पत्र.
- ३) क्र.जलसं २००८/प्र.क्र.१५९/जल-७, दि.२७ ऑक्टोबर, २००८.
- ४) क्र.अनुशेष २००८/प्र.क्र.७२/जल-७, दि.१८ नोव्हेंबर, २००८.
- ५) संचालक, मृदसंधारण पुणे यांचे पत्र क्र.मृदस/गपाविका/डिपीडिसी/०८-०९/३८५५/मृद-४, दि.२२ ऑक्टोबर, २००८.
- ६) आयुक्त (कृषि) पुणे यांचे पत्र क्र. मृदस/गपाविका/प्रस्ताव/०८-०९/४१९६ व ४१९८/मृद-४, दि.२४ नोव्हेंबर, २००८.

प्रस्तावना -

सन २००६-०७ व २००७-०८ या आर्थिक वर्षात मृदसंधारणाच्या अनुशेषांतर्गत जलसंधारण कामांचा समावेश असल्याने वैधानिक विकास मंडळाच्या प्रमाणात बदल होणार नाही व मंजूर निधीचा वापर जलसिंचनाच्या अप्रवाही योजनांच्या कामावर करण्याबाबतच्या अटीच्या अधिन राहून खर्च करण्यास मा.राज्यपालांच्या निदेशानुसार मान्यता देण्यात आली होती. त्यानुसार या दोन्ही वर्षात अनुशेषांतर्गत मंजूर तरतूदीचे वितरण करण्यात आले आहे.

२. सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षात मृद व जलसंधारणासाठी अनुशेषांतर्गत रु.१३१६०.०० लक्ष (रुपये एकशे एकतीस कोटी साठ लक्ष फक्त) इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद मंजूर करण्यात आली असून मा.राज्यपालांनी दिलेल्या सूचनांनुसार उर्वरित महाराष्ट्र वैधानिक विकास मंडळ रु.८०४५.०० लक्ष (६१.१०%); मराठवाडा वैधानिक विकास मंडळ रु.२२३५.०० लक्ष (१७.००%) आणि विदर्भ वैधानिक विकास मंडळ रु.२८८०.०० लक्ष (२१.९०%) अशी विभागणी आहे.

३. मृदसंधारणाच्या अनुशेषांतर्गत जलसंधारण कामांचा समावेश असल्याने संदर्भाधीन दि.२३ जून, २००८ च्या पत्रान्वये मा.राज्यपालांचे निदेशानुसार व विहित केलेल्या अटीच्या अधिन राहून सन २००८-०९ मधील मंजूर निधी जलसंधारणाच्या कामांवर खर्च करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर पत्रान्वये मृदसंधारणाकरीता अनुशेषांतर्गत सन २००८-०९ मधील अर्थसंकल्पित निधी जलसंधारणाच्या कामांसाठी खर्च करतांना सदर निधीचा वापर प्रवाही सिंचनासाठी करण्यात येवू नये आणि वैधानिक विकास मंडळनिहाय प्रमाणात बदल करण्यात येवू नये या अटीच्या अधिन राहून संदर्भाधीन दि.१८ नोव्हेंबर, २००८ च्या शासन निर्णयान्वये रु.२२६७.३५ लक्ष निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

४. पाणलोट विकासाचा कार्यक्रम राज्यात विविध केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनांच्या माध्यमातून गेल्या अनेक वर्षांपासून सुरू आहे. मात्र हे पाणलोट प्रामुख्याने शाश्वत निधीचा अभाव, अपुरा लोकसहभाग व बहुतांशी कामे रोहयो अंतर्गत सुरू झाल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात अपूर्ण राहिले आहेत. या सर्व बाबींमुळे पाणलोट विकासाचे दृश्य परिणाम अभावानेच दिसून येत आहेत. ११ व्या पंचवार्षिक योजनेत राष्ट्रीय विकास परिषदेने शेती उत्पादनाचा दर ४ टक्के असावा असा निर्णय जाहिर केला आहे. यामध्ये देखील मृद व जलसंधारण विषयास फार महत्त्व देण्यात आले आहे.

५. या सर्व बाबी विचारात घेवून पाणलोट विकासाचे सदृश्य परिणाम अल्प कालावधीत दिसून येण्यासाठी सन २००७-०८ मध्ये राज्यातील ३५३ तालुक्यांतील प्रत्येकी एक पाणलोट गतीमान पद्धतीने पूर्ण करण्याचा धडक कार्यक्रम हाती घेण्यात आला. त्याच धर्तीवर राज्यातील उर्वरित अपूर्ण पाणलोट प्रकल्पाधारित पद्धतीने पूर्ण करण्याचे धोरण निश्चित

करण्यात आले आहे. त्यानुसार सन २००८-०९ या वर्षामध्ये एकात्मिक पाणलोट विकास कार्यक्रमांतर्गत अपूर्ण पाणलोट प्रकल्पाधारित पूर्ण करण्यात येणार आहेत. याकरीता अनुशेषांतर्गत उर्वरित तरतूद वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

मृद व जलसंधारणासाठी अनुशेषांतर्गत सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षात एकूण रु.१३१६०.०० लक्ष (रुपये एकशे एकतीस कोटी साठ लक्ष फक्त) इतक्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीपैकी प्रस्तावनेत नमूद केल्याप्रमाणे संदर्भाधीन दिनांक २३ जून, २००८ च्या पत्रान्वये मा.राज्यपालांच्या निदेशानुसार मृदसंधारणाकरीता अनुशेषांतर्गत सन २००८-०९ मधील मंजूर निधी जलसंधारणाच्या कामांसाठी खर्च करण्यास, सदर निधीचा वापर प्रवाही सिंचनासाठी करण्यात येवू नये आणि सदर निधीच्या वैधानिक विकास मंडळनिहाय प्रमाणात बदल करण्यात येवू नये या अटीच्या अधीन राहून मान्यता दिली आहे.

२. मा.राज्यपाल यांनी दिलेल्या मान्यतेच्या अधीन राहून सन २००८-०९ करिता अर्थसंकल्पित केलेल्या उपरोक्त मंजूर निधीपैकी रु.२२६७.३५ लक्ष (अक्षरी रुपये बावीस कोटी सडुसष्ट लक्ष पस्तीस हजार फक्त) निधी जलसंधारणाच्या विविध अप्रवाही योजनांची कामे पूर्ण करण्याकरीता संदर्भाधीन दि.१८ नोव्हेंबर, २००८ च्या शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे.

३. एकात्मिक पाणलोट विकास कार्यक्रमांतर्गत सन २००८-०९ मध्ये मंजूर झालेल्या तरतूदीमधून प्रामुख्याने पाणलोट विकासाचा कार्यक्रम प्रकल्पाधारित राबविण्याच्या शासनाच्या धोरणानुसार अनुशेषांतर्गत संदर्भाधीन क्र.६ च्या पत्रान्वये आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी प्रस्तावित केलेल्या विदर्भ वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रातील वर्धा व चंद्रपूर या २ जिल्ह्यांतील १५ गतिमान पाणलोटांसाठी सोबतच्या विवरणपत्र-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे रु.१६८.१० लक्ष (अक्षरी रुपये एक कोटी अडुसष्ट लक्ष दहा हजार फक्त) इतका अनुशेषांतर्गत निधी मंजूर करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

४. याव्यतिरिक्त सन २००८-०९ मध्ये जिल्हा योजनेतर्गत सर्वसाधारण घटकातून पूर्ण होणा-या २७९ पाणलोटांना संदर्भाधीन दि.२२ ऑक्टोबर, २००८ च्या पत्रानुसार मान्यता देण्यात आली आहे. प्रति हेक्टर मापदंडात सुधारणा झाल्यामुळे उपरोक्त २७९ पाणलोटांपैकी विदर्भ वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रातील चंद्रपूर, नागपूर, भंडारा व गोंदिया या ४ जिल्ह्यांतील १८ पाणलोटांसाठी रु.८३.५७ लक्ष (अक्षरी रुपये त्र्याऐंशी लक्ष सत्तावण हजार फक्त) इतका निधी सोबतच्या विवरणपत्र-ब मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे मंजूर करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

५. उपरोक्त परिच्छेद ३ व ४ मध्ये नमूद केलेल्या वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा व गोंदिया या ५ जिल्ह्यांतील ३३ पाणलोटांकरीता सुकाणू समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार, विदर्भ वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रासाठी रु.२५१.६७ लक्ष (अक्षरी रुपये दोन कोटी एकावण लक्ष सडुसष्ट हजार फक्त) इतका निधी खर्च करण्यासाठी आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. मंजूर करण्यात आलेल्या निधीचा विनियोग संदर्भाधीन दि.२३ जून, २००८ च्या पत्रातील मा.राज्यपाल यांच्या निदेशानुसार व विहित केलेल्या अटीच्या अधीन राहून करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

६. आयुक्त (कृषि), पुणे यांनी मंजूर निधी संबंधित जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांना तात्काळ वितरीत करण्यास प्राधिकृत करण्यात येत आहे आणि त्याप्रित्यर्थाचा खर्च चालू आर्थिक वर्षासाठी खालील लेखाशिर्षाखाली मंजूर तरतूदीमधून भागविण्यात यावा.

मागणी क्र.एल-८, "४४०२-मृद व जलसंधारण यावरील भांडवली खर्च, १०२-मृदसंधारण (दोन) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना - प्रादेशिक असमतोल दूर करणे (००) (०१) व्यापक पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रमाकरीता एकात्मिक भूमी प्रक्रिया - राज्य योजनांतर्गत योजना - ५३ मोटी बांधकामे (४४०२ ०९०२)"

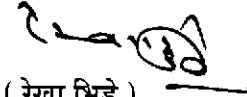
७. वरीलप्रमाणे मंजूर केलेला निधी ज्या विहित प्रयोजनासाठी वितरीत करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी खर्च होईल याची जबाबदारी आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची राहिल. मंजूर केलेला निधीतून झालेल्या कामांचा मासिक प्रगती अहवाल न चुकता शासनास सादर करावा.

८. सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षात अनुशेषांतर्गत अर्थसंकल्पित एकूण रु.१३१६०.०० लक्ष (अक्षरी रुपये एकशे एकतीस कोटी साठ लक्ष फक्त) निधीपैकी उपरोक्त संदर्भाधीन क्र.३ च्या शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यात आलेला व आता या शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यात येत असलेला एकूण रु.२५१९.०२ लक्ष निधी वगळता रु.१०६४०.९८ लक्ष (उर्वरित महाराष्ट्र वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रासाठी रु.७९१३.९९ लक्ष + मराठवाडा वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रासाठी १०३१.२० लक्ष + विदर्भ वैधानिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रासाठी रु.१६९५.७९ लक्ष) निधी वितरणाचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येत आहेत.

९. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या परिपत्रक क्र.अंदाज १००८/प्र.क्र.१२५/२००८/अर्थसंकल्प-३, दि.२२ एप्रिल, २००८ व ग्राम विकास व जलसंधारण विभागाच्या शासन निर्णय क्र.असक २००८/प्र.क्र.५२/जल-११, दि.१३ मे, २००८ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००८१२१५१२३३५७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(लेखा भिडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव

मा. मंत्री (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव

मा. राज्यमंत्री (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव

मा.उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद,

आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे.

महालेखापाल १/२, महाराष्ट्र राज्य मुंबई / नागपूर (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता)

अधिदान व लेखा अधिकारी / निवासी लेखाधिकारी, मुंबई.

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,

सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

वित्त विभाग / नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

कार्यासन जल-११/ वित्त-१, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

निवडनस्ती कार्यासन जल ७.

गतीमान पाणलोट कार्यक्रम सन २००८-०९- पाणलोटसाठी अनुशेष योजनेतून निधीची मागणी
शासन निर्णय क्र.अनुशेष-२००८/प्र.क्र.७२/जल-७, दिनांक १२ डिसेंबर, २००८ चे सहपत्र.

विवरणपत्र -अ

अ.क्र.	जिल्हा	तालुका	मंडळ	पाणलोट नाव	पाणलोट क्रमांक	पाणलोटाने भौगोलिक क्षेत्र	पूर्णत्वाची टक्केवारी	शिल्लक क्षेत्र	शिल्लक कामासाठी आवश्यक रक्कम लाख	जिल्हानिहाय उपलब्ध निधी					अनुशेष २००८-०९ अंतिम अतिरिक्त मंजूर निधी	
										डी.पी. डी.सी	विषयो	टि.एम्.पी.	ओ.टि. एम्.पी.	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	
१	वर्धा	हिंगणघाट	हिंगणघाट	वेळा	WRW-2	८२९.५५	८९	९१.३६	१०.९६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.९६	
एकूण वर्धा जिल्हा																
१	चंद्रपूर	मुल	मुल	चिचोळा	WEM2/1/4	४७०.००	७६	११३.५२	१३.६२	०.००	०.००	०.००	६.८१	६.८१	६.८१	
२	चंद्रपूर	राजुरा	राजुरा	चाली	WR16/3/02	९३४.००	७५	२२९.००	२७.४८	१०.७४	३.००	०.००	१३.७४	१३.७४	१३.७४	
३	चंद्रपूर	चिमूर	शंकरपूर	चिचीली	WGAMH2/1/5	३८१.०३	७८	८३.०३	९.९६	३.००	१.९८	०.००	४.९८	४.९८	४.९८	
४	चंद्रपूर	चिमूर	शंकरपूर	विकली	WGB18	४६७.५०	८०	९५.५०	११.४६	३.४३	२.३०	०.००	५.७३	५.७३	५.७३	
५	चंद्रपूर	चिमूर	चिमूर	पेठ	WGAMG1/1/1/2	५९२.४५	७६	१४१.६६	१७.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१७.००	
६	चंद्रपूर	नागभिड	नागभिड	भानुली	WEB3/03	७८८.००	८७	१००.००	१२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१२.००	
७	चंद्रपूर	नागभिड	नागभिड	दोरपा	WGB4/1/05	४६७.५०	७६	१११.५०	१३.३८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१३.३८	
८	चंद्रपूर	ब्रम्हपुरी	गांगलवाडी	विकली	WG15/11	६०५.१६	७९	१२८.००	१५.३६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.३६	
९	चंद्रपूर	सिंदेवाही	सिंदेवाही	चक बोधली	WGAM4/02	५५९.११	७९	१२०.११	१४.४१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१४.४१	
१०	चंद्रपूर	सिंदेवाही	सिंदेवाही	मंडामाल	WGAM/02	४२९.९१	७५	१०८.८०	१३.०६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१३.०६	
११	चंद्रपूर	सिंदेवाही	नवगांव	मोहाडी	WGAMH1/02	२१९.००	८५	३१.९०	३.८३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.८३	
१२	चंद्रपूर	सिंदेवाही	नवगाव	पेठगाव	WGAM6/4	४११.३८	९१	३७.००	४.४४	०.७०	०.००	०.००	०.००	०.७०	३.७४	
१३	चंद्रपूर	जिवती	जिवती	अंबेदारी	PR8/9	४७३.४४	७५	११६.८८	१४.०३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१४.०३	
१४	चंद्रपूर	जिवती	जिवती	नंदणा	PR5/1/03	६२८.१३	७५	१५८.९१	१९.०७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१९.०७	
एकूण चंद्रपूर जिल्हा										१४	७४२६.६१	१७८७	७.२८	६.८१	३१.९६	
एकूण										१५	७७.८७	७.२८	०.००	६.८१	३१.९६	१६८.१०

१२०११३

गतीमान पाणलोट कार्यक्रम- डीपीडीसी अंतर्गत मान्यता दिलेल्या पाणलोटसाठी अनुशेष योजनेतून निधीची मागणी
शासन निर्णय क्र.अनुशेष-२००८/प्र.क्र.७२/जल-७, दिनांक १२ डिसेंबर, २००८ चे सहपत्र.

विवरणपत्र -ब

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	मंडळ	पाणलोट नाव	पाणलोट क्रमांक	पाणलोटचे भौगोलिक क्षेत्र हे.	पूर्णत्वाची टक्केवारी	शिल्लक क्षेत्र	शिल्लक कामासाठी आवश्यक रक्कम	डीपीडीसी मधून दिलेली मान्यता	अनुशेष २००८-०९ मधून अतिरिक्त मंजूर निधी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	नागपूर	भिवापूर	भिवापूर	मांगली		३३८.७९	७६	८२.०५	९.८५	४.९२	४.९२
२	नागपूर	भिवापूर	नांद	आलेसुर	WRWN2 1/3	५२८.००	७८	११८.००	१४.१६	७.०८	७.०८
३	नागपूर	नागपूर	नागपूर	खौरी आमगांव	WRW5-6-4	७९४.५९	८९	९०.२४	१०.८३	५.४१	५.४१
	नागपूर जिल्हा				3	१६६१.३८		२९०.२९	३४.८३	१७.४१	१७.४१
१	भंडारा	भंडारा	भंडारा	लोहारा	WGG6II	१९७.००	७७	४५.००	५.४०	२.७०	२.७०
२	भंडारा	भंडारा	पहेला	मानेगाव	WG10I	८२९.००	८३	१४५.००	१७.४०	८.७०	८.७०
३	भंडारा	पवनी	कोढा	कुर्मा	WG11I	३१७.२१	८६	४४.२१	५.३०	२.६५	२.६५
४	भंडारा	पवनी	कोढा	वेळवा	WG12III	१७२.५३	७७	४०.५१	४.८६	२.४३	२.४३
५	भंडारा	तुमसर	तुमसर	विठपूर	WGSIV	३००.५५	७७	६८.१९	८.१८	४.०९	४.०९
६	भंडारा	साकोली	साकोली	ब्रम्हणी	WGCKII	५०८.६३	८८	६२.१०	७.४४	३.७२	३.७२
७	भंडारा	लांबदूर	लांबदूर	दाडेगांव	WGC7	२६.८०	७६	६.३९	०.७६	०.३८	०.३८
८	भंडारा	लांबदूर	लांबदूर	इटान	WG11	५२.३९	८१	१०.२०	१.२२	०.६१	०.६१
	भंडारा जिल्हा				8	२४०४.११		४२१.६०	५०.५७	२५.२८	२५.२८
१	गोंदिया	तिरोडा	मुडीकोटा	मनोरा	WG7	८१७.२०	८१	१५५.९७	१८.७२	९.३६	९.३६
२	गोंदिया	देवरी	देवरी	फुकीमेढा	WGW-03	१२०२.१८	८७	१५१.६१	१८.१९	९.१०	९.१०
३	गोंदिया	सडक अजुनी	स.अजुनी	पाटेकुटी	WGG-B	६४५.११	७७	१४७.११	१७.६५	८.८३	८.८३
४	गोंदिया	सालेकसा	सालेकसा	दडरी	WGW IV	४८९.३६	७५	१२१.९२	१४.६३	७.३२	७.३२
	गोंदिया जिल्हा				4	३१५३.८५		५७६.६१	६९.१९	३४.६१	३४.६१
१	चंद्रपूर	चिमुर	शंकरपूर	मोहाडी	WGAMH1-02	२१९.००	८६	३१.५०	३.७८	१.८९	१.८९
२	चंद्रपूर	चिमुर	शंकरपूर	पेठगाव	WGAM6-04	४११.३८	९१	३७.००	४.४४	२.२२	२.२२
३	चंद्रपूर	वल्लारपूर	वल्लारपूर	गिलबीली	WGA2/6	२७८.३३	७५	३६.०३	४.३२	२.१६	२.१६
	चंद्रपूर जिल्हा				3	९०८.७१		१०४.५३	१२.५४	६.२७	६.२७
	एकूण				१८	८१२८.०५		१३९३.०३	१६७.१३	८३.५७	८३.५७

२००८